AYNAYA KIZILMAZ

Yersiz Bir Şüphe

Evvelki günkü Şehir Meclisi içtimaında azalar «Biz var mıyız, yok muyuz, anlayalım!» diye bağırmışlar. Böyle bir şüphe nasıl vücud bulabilir, doğrusu kavrayamadık.

Sevgili İstanbulumuz bugün harcıâlem olmuş vasıflar bakımından dahi tam bir ortaçağ şehri vaziyetindedir.

Susuzdur, karanlıktır, temiz değildir, pahalıdır, nakil vasıtaları kifayetsiz, esnafı hilekâr ve korkusuz, bir ikisi müstesna, otelleri kirli, lokantaları son derecede pistir. Havagazı ocakları yanmaz, telefonları konuşmaz, muslukları akmaz.

Bu vaziyette Şehir Meclisimiz nasıl kendi varlığından şüpheye düşer? Eğer o mevcud olmasaydı elbet bu işleri ciddiyetle ele alıp hal yoluna sokturacak, hiç olmazsa İstanbulu yaz mevsimlerinde susuzluktan cayır cayır yanan bir şehir olmaktan kat'i şekilde kurtaracak bir başka meclis şimdiye kadar çoktan kurulmuş bulunurdu.

Şehirdeki imar hareketini takdir etmiyor değiliz. Fakat yüzünü yıkayacak suyu olmıyan şehirli geniş caddeyi neylesin? Çeşme başlarındaki kuyruklarda nöbete giren hemşeri acaba «her şey sırasile yapılmalı!» diye düşünmüyor mu? Ah bu sıra davası! Galiba ne çekiyorsak hep ondan çekiyoruz; dün de, bugün de...

Hoş imar hareketinin sevabını da bu meclise bağışlamak imkânına sahib değiliz ya... O da başka mesele...

Cevat Fehmi BAŞKUT

KÖRLER Âleminden Geliyorum

Roman yazdım, meşhur oldum, evlendim, derken bir kaza geçirdim, o kadar nevmid olmuştum ki eğer o sırada bir çocuğum olmasaydı belki gene bir manastıra kapanırdım.

[5]

Körlüğümün ilk iki senesini braille'i öğrenmek ve sergilerde mükâfatlar kazanan hayvanlar yetiştirmek suretile maişetimi temin etmekle geçirdim. Arada konferanslar vermeğe de başlamıştım. Bununla beraber gene de alilliğime tâm mânasile intibak edememiştim ve bunu herkesten ziyade kendim müdriktim.

1949 yılı yeni hayatımda bir dönüm noktası teşkil etti. O sene, dostlarımın tavsiyesile. gerek braille'de, gerekse hareket ve fiillerimde arzuladığım tekâmülü sağlamak ümidile Yeni Orleans'ta şöhretli bir mütehassıs olan Miss Salie Jacobs'a müracaat etmiştim. Doğuştan kör olan bu muazzam enerji sahibi, ufacık tefek kadın evvelâ beni teferruatlı bir imtihana tâbi tutmuştu. En ufak teferruat onca pek büyük bir ehemmiyeti haizdi. Meselâ bastonumun hem çok ağır, hem de çok uzun olduğunu farketmiş ve:

— Evlâdım, demişti, bu baston değil, polis matrağı. Bununla her gittiğin yerde kırıp dökmedik şey bırakmazsın!

Kısacası, Miss Jacobi'nin sayesinde yeni ve daha hafif bir baston kullanmağı, bastonun demirli ucunun çıkardığı sesi mânalandırmağı, bastonumu yere çekiç vurur gibi vurmayıp hafifçe dokundurmağı böylece de «görenler» i sinirlendirmemeği öğrendim. Ayrıca braille'den alelâde yazı için değil, musiki notası olarak da faydalanmağı öğrendim.

Evdeki dersler dışında Miss Jacobs, beni şehri de dolaşmağa gönderiyor, böylece sesten kalabalığın derecesini tayin, bastonumun çıkardığı sesten bir engele yakınlık veya uzaklık derecesini farketmek gibi bin bir çeşid lüzumlu teferruatı da öğrenebiliyordum.

Miss Jacobs'un bana etmiş olduğu sayısız yardımların en mühimlerinden biri de beni «kör bakışı»ndan kurtarmak oldu. Gerçekten körler başları havada, görmeyen gözleri meçhul bir noktaya tesbit edilmiş olarak yürürler, birisi kendilerine hitab etse, konuşana bakmadan dinlerler. Halbuki Miss Jacobs'a göre, tıpkı gören birisi gibi, bir körün de başını kendisine hitab eden insana çevirmesi, yüzünde canlılık ve alâka ifadesi taşıması lâzım. Ancak bu sekilde kör, muhatabına körlüğünü unutturabilecektir.

İtiraf edeyim ki «kör» sözünü bir körden duymak dahi dokunuyordu bana. Defaatle belirttiğim gibi bizatihi körlükten korktuğum, yıldığım için değil, fakat körlüğün müteminiyden lüzumsuz ve yersiz bir [illegible]amete vesile olduğunu bildiğim için.. Kör lâfını duyar duymaz kadronun bile düğmesini çeviriyordum. Fakat Miss Jacobs, bana bu kelimeyi de kızmadan, sıkılmadan, utanmadan kullanmanın yolunu öğretti.

Hocamın sayesinde hayatımda mühim değişiklikler oldu. İnsan içinde rahat rahat dolaşabilmeği konuşmağı, oturup kalkmağı öğrendim. Derslerin sonunda çiftliğimize döndüğüm zaman artık her çeşid aşağılık duygusundan sıyrılmıştım.

Derken talih de yâver oldu, dostlarım. Amerikanın şöhretli ve sayılı münekkidlerinden John Mason Brown'la tanıştırdılar beni. Bana yaz bir konuşmam sonunda beni bir kenara çekerek:

—Sizin yerinizde olsam bir top kâğıd alır ve oturur bir kitab yazardım, dedi.

Acaba gerçek yolum bu muydu benim? Evvelki tahsilim, seyahatlerim, maceralarım bu en son maceram. Bütün bunlar muhakkak ki malzeme bakımından muharrir olabilmek için iyi bir hazırlık sayılabilirdi. Gerisi? denemeye bağlıydı. Şu halde ünlü münekkidin tavsiyesini yerine getirmemek için bir sebeb yoktu. Bu mak sadla uzun günler, tek başıma odama kapandım, sahifelerle yazdım, yazdım..

Sobasız bir odada, bacaklarımı bir battaniyeye sarmış olarak çalışıyordum. Odam, mısır ve saman kokuyordu. Kısacası, yazıhanem, çiftliğin ambarındaydı. Dibde de ağıl, ahır, kümesler...

Çok geçmeden, kendimi tamamile yeni işime verebilmek kaygusile, karyolamı da masamın yanına taşıttım. Tam mânasile bir münzevi gibi yaşıyor, nadiren yürüyüşe çıkıyordum.

İlk romanımı tamamladım. Lüzumsuz mahviyete kapılmadan söyliyeyim ki «şeytan etrafımızda dolanıyor» ismini verdiğim bu kitabın elde ettiği muvaffakıyet beni bile şaşırttı. Birdenbire «muharrir» olup çıkıvermiştim. Artık ben de ehemmiyet verilen kişilerden, fikrine müracaat edilen şöhretlerden olmuştum New York'a gittiğim zaman yazarlar âlemi, kırk yıldanberi içlerine katılmış biri gibi beni kabul edivermişti.

İkinci romanımı bitirmek üzere olduğum sırada evlendim. Mevkiimi sağladığıma kani olur olmaz, karıma en ufak bir yük olmıyacağını mancile evlenmeği kurmağa başlamıştım 1953 haziranında bu kararımı yürürlüğe koydum.

Eski bir kümese benzer bu ev satın aldık ve burasını hemen rahat bir aile yuvası olacak şekilde tâdil ettik. İkinci romanım «Numni»nin de o sene içinde çıkması gerekiyordu. İyi şöhret kazandığım için konferanslarımın da para getireceği düşüncesile ajansım, Birleşik Amerika ve Kanadada bir konferanslar serisi tertib ledi. Bu konferansların bir kısmında «Körlüğün psikolojisi»nden, diğerlerinde ise «Din musikisi tarihi»nden bahsedecektim.

İlk çocuğumuz

Daha evleneli henüz bir ay olmamıştı ki, aptalca bir dikkatsizlik yüzünden düşüp köprücük kemiğimi kırdım. Nakledildiğim hastahanede bir ikinci derd daha keşfettiler: Şekerin tedavisi hassaten güç bir çeşidine müptelâ idim.

Aylarca hastahanede kaldım. Çıktığımda da yarı meflûçtum. İstikbelim o kadar karanlık görünüyordu ki, yeniden bir manastıra kapanmağı düşünmeğe başlamıştım. İşte o sırada kızım dünyaya geldi. Hastahaneye karımın yanına ancak tekerlekli sandalye ile gidebildim. Fakat karımla ben bu çocuğu o kadar arzulamıştık ki, ona sapasağlam nail olmak, karanlık hayatımı yeniden sıcak bir ışıkla aydınlattı.

(Devamı var)

«Ege» döndü

Ege vapuru dün saat 16 da, 39 yolcu 712 ton yük ve 3 otomobile Adriyetik seferinden dönmüştür.

Şehir haberleri

Kömür tevziatı

Kömürlerini vaktinde almıyanların istihkakı, devre sonunda verilecek

1957-58 mevsimi için kok kömürü satışlarına bu ay başındanberi başlandığı malûmdur.

Kömür Tevzi Müessesesinden bildirildiğine göre bir ile on beş haziran arası kömürlerini alamıyanlara bir defaya mahsus olmak üzere 30 haziran a kadar istihkakları verilecektir.

Ancak yapılan ilânlara rağmen istihkak sahiblerinden yüzde altmışının kömürlerini almak üzere müracaat ettikleri bildirilmektedir.

Kömürlerini zamanında alamıyanlara ya hiç kömür verilmiyecek, yahud da devre sonunda verilecektir Malûmatına müracaat ettiğimiz Müessese Müdürlüğü, istihkak sahiblerinin ihtiyaçlarını gününde temin etmelerinin zaruri olduğunu, aksi halde müessesenin vaktile müracaat etmiyenlere kömürlerini vermemek zorunda kalacağını bildirmiştir.

Kanser Sahasında Yeni Araştırmalar

Olin Mathieson Chemical Corporation'un E. R. Squibb & Sons şubesinden bildirildiğine göre, bazı kanser vak'alarında tesirli bir vasıta olabilecek yeni bir steroid sınıfı madde, Jackson Memorial Hastanesi ve Miami Üniversitesi Tıb Fakültesile Sloan Kattering Kanser Araştırmaları Enstitüsü ve diğer kanser araştırma merkezlerinde hâlen tetkik edilmektedir. Müşahedeler seçilmiş hastalardan mürekkeb mahdud bir grup üzerinde yapılmaktadır.

Squibb'in bulduğu yeni madde Amerikan Millî Kanser Enstitüsüne bağlı Şimiyoterapi Servisleri Kliniklerinde daha derin incelemelere tâbi tutulmaktadır.

Maamafih, kanser gibi tıb âlemini en fazla meşgul eden bir âfet üzerinde müessir olabileceği iddia edilen herhangi bir maddenin hakiki kıymetini ölçebilmesi için binlerce hasta üzerinde uzun müddet tecrübeler yapılması icab etmektedir. Bu bakımdan yeni bulunan bileşiğin henüz çocukluk devresinde olduğu ve tesirleri klinik tecrübelerle kat'i şekilde ispat edilmesinin zamana mütevakkef bulunduğu anlaşılmaktadır.

Belediye Başkanlığı vekâleti

Vali ve Belediye Reisi Fahreddin Kerim Gökayın mezuniyetinde Belediye Başkanlık Vekâletini Şehir Meclisi ikinci başkanı Ferzan Arasın yapacağı söylenmektedir. Ferzan Aras, davet üzerine dün Ankaraya gitmiştir.

Tevzi edilen maddeler

Tanzim ve Tahsis Dairesi muhtelif vilâyetlere 6661 oto lâstiği, 195 ton kostik soda, 4 ton plâstik ham maddesi, 116 bin çuval, 100 bin metre kanaviçe tevzi etmiştir.

Perakende cam satışları

Perakende cam satışlarında kâr haddi yüzde 20 ye çıkarılmıştır.

Beş metre kareye kadar serbest bırakılan cam satışlarına gelince, bunlar imza mukabili satın alınacak ve mutemed bir camcı tarafından yerine takılacaktır. Bu miktardan fazla cam satışı müsaadeye bağlıdır.

Dün bütün vilâyetlerin cam tahsisi tamamlanmıştır.

Yaz çalışma saati için henüz cevab alınmadı

Şehrimizdeki resmî daire ve müesseselerde yaz çalışma saatinin tatbiki hakkında Vilâyetin müracaatine İç İşleri Bakanlığından henüz cevab gelmemiştir.

Kamyon çarpan bir adam öldü

Şoför Muharrem Vesneli, idaresindeki 81451 plâkalı kamyonla Unkapanından Eyübe giderken, Balat otobüs durağında sarhoş bir vaziyette karşısına çıkan Said Dalgıça çarparak yaralanmasına sebebiyet vermiştir. Yaralı, kaldırıldığı Balat Müsevi hastanesinde ölmüş, şoför yakalanarak kaza etrafında tahkikata başlanmıştır.

Gümrüklerden çekilen mallar

Son günlerde gümrüklerden yeniden 145 ton cam, 4998 kilo asid sülfürik, 4 ton karabiber, 2.5 ton tıbbî ecza, 4 ton fayans ve çini, 3 sandık örme makinesi yedek parçası, 27 sandık gramofon iğnesi, 15 fıcı boya, 10 sandık çelik ege çekilmiştir.

Haziran 27 — Zilkade 28

	Güneş	Öğle	İkindi	Akşam	Yatsı	İmsak
V.	4.30	12.17	16.18	19.45	21.48	2.10
E.	8.45	4.32	8.33	12.00	2.03	6.25

Edebiyat Bahisleri

Pierre Loti'nin sevmiş olduğu kadınla konuştum

Yazan: Adile Ayda

Les Désenchantées romanının başkahramanı Cenan, asıl adile Madam Lére: «Türkiyeden geliyorsunuz, değil mi? Ben de biraz Türküm. Çünki hayatımın en unutulmaz anlarını bir Türk kadını olarak, kendimi Türk hissederek yaşadım» diye söze başladı

Her ne kadar ilimde hakikatin birinci plânda, milliyetin ikinci plânda geldiğini düşünüyorsam da, tarihî, içtimaî ve edebî araştırmalarda şu veya bu mevzua alâka duymak bakımından milliyetin ve millî şuurun rol oynayabileceğine, hatta oynaması lâzımgeldiğine inanıyorum. Bu sebeble, kendime göre. Türklükle ve Türklüğün tarihî bir unsuru olan müslümanlıkla ilgili, tetkikini tahayyül ettiğim mevzulardan ibaret bir listem vardı.

1953 yılının yazında, Pariste bir etüdümü tamamlamak üzere yola çıktığım sırada listemdeki mevzulardan biri şu idi: «Djénane hayatta ise bulup konuşmak».

Pierre Loti'nin «Les Désenchantées» romanının başkahramanına örnek olmuş ve asıl adı Madam Léra olan kadını görmek istemekteki maksadım kendisinin boyunu bosunu ve şekli şemailini tesbit etmek değil, romanda ki vakaların içyüzüne dair neşretmiş olduğu «Le Secret des Désenchantées» adlı kitabda yazdıklarının doğruluk derecesini ölçmekti.

Filhakika İstanbuldaki edebî muhitlerde, hatta Fransız kolonisi içinde bu kitab ve müellifi hakkında çok menfî düşünen insanlara rastlamıştım. Kimisi şöyle diyordu: «Maceraperest kadının biri. İki mâsum Türk kızını da peşinden sürüklemiş, kos koca bir romancı ile eğlenmek saygısizlığını göstermiş. Bari bunları itiraf etmese idi..» Kimisi de şunları söylüyordu: «Pierre Loti'nin yaptığını yıktı. Türkler için güzel bir propaganda eseri olan romanın tesirini sıfıra indirdi. Kahramanlarından biri Fransız olduktan sonra, romanın bir mânası ve kıymeti kalır mı?»

Bir şey yapmış veya yaratmış olan kimseler hakkındaki kötü hükümlerin bulaşık hastalıklardan daha sarî olduğunu, hiç tanımadıkları şahıslara dair isnad ve iftiralara inanmağa insanların ne kadar hazır ve arzulu olduklarını bildiğim için, yukarıdaki mütaleaların tesiri altında kalmamağa gayret ediyordum.

Ziyaret

Parise vasıl olup da, Madam Léra'yı soruşturup araştırdığım sırada, Pierre Loti hakkında doktora yapmakta olan bir Amerikalı ile tanıştım. Mr. Juddson adlı. Türkiyeyi bilen ve Türk dostu olan bu Amerikalı, Madam Léra'nın adresini bulmuş, hatta bir defa ziyaretine gitmişti. Beni bizzat götürmeği teklif etmesi üzerine, 28 ağustos cuma günü buluşup beraber gitmek üzere sözleştik.

Ziyaret edeceğimiz kadına karşı Pierre Loti'nin beslemiş olduğu hislerin mahiyetini hatırlamak, hâtırasında tazelemek maksadile bir gün evvel «Les Désenchantées» romanını bulup karıştırdım ve şu satırları okudum:

«.. Onlarla ve bilhassa Cenan ile kendisi arasında teşekkül etmeğe başlıyan henüz tarif edilmez cinsten tatlı ve mukavemetli rabıta ile onlar üzerinde müessirdi... Bu üç kadın arasında en nefisi olan Cenan... Daimi siyah peçesi altında ne kadar da esrarengizliğini muhafaza ediyordu. Andre şöyle düşünüyordu:Bu kadının benden ne istediğini de kendisinin benim için şimdiden bu kadar aziz bir varlık haline gelmiş olmasının sebebini de anlamıyorum. Bana bazan öyle geliyor ki, aramızda meçhul bir mazinin müşterek hâtıraları mevcud... Ancak gözlerinin ne türlü olduğunu gördüğüm zamandır ki, onun şahsiyetindeki sırrı çözebilecegim. Fakat bana onları hiç bir zaman göstermiyeceğinden korkuyorum.

... Vakit geçiyordu, biraz sonra onlardan ayrılma zamanı gelecekti. Birdenbire (Cenan'a): «Dinleyin beni küçük dostum, dedi, ne pahasına olursa olsun gözlerinizi görmeliyim. Artık yapamıyorum, emin olun, bunun böyle devam etmesine tahammül edemiyorum...» Genç kadın bir müddet şaşkın ve sessiz durdu. Bu esnada romancı kendi nabzının vuruşunu işitiyordu. Nihayet Cenan mühim kararlara mahsus ses ve eda ile: «Bu yurun, dedi, size itimad ediyor muyum, etmiyor muyum, görün.»

Tâyin edilen gün ve saatte Mr. Juddson ile metro durağında buluşup Versailles istikametinde yollandık. Parisin civar semtleri içinde en lâtif hava ve iklime sahib olan Versailles'in küçük bir sokağının müteveazi apartmanlarından birinin merdivenlerini çıktıktan sonra bir zile bastık. Kapıyı açan insan ufak tefek, bembeyaz saçlı, şaşkın gözlerle bakan bir kadındı. Amerikalının yüzüne baktım. «Odur» mânasına göz kırptı ve ilâve etti. «Gözleri görmüyor.»

İlk sözler

Madam Léra uzun, karanlık ve iki tarafı eşya ile dolu bir koridordan geçirip bizi salona götürdükten sonra, bir Türk kadını ile konuşmaktan doğan memnuniyetini ifade etti. Baktım, yaşlanmış, ufalmış, fakat hâlâ güzel bir kadın. Saçları pamuk gibi beyaz, fakat dalgalı ve biçimli, yüzü zayıf, kuru, fakat muntazam ve buruşuksuz, dudaklar soluk, renksiz fakat şekil, çizgi ve mânâ itibarile gep genç. Yalnız gözler, ah gözler, Pierre Loti'nin ancak bir iki defa görebildiği, fakat o kadar sevdiği ve «derin denizlerin renginde» diye tavsif ettiği o gözler artık renkten de, bakıştan da mahrum! Beyazımtırak gri renk almış olan gözbebekleri hep havaya bakıyor.

— Türkiyeden geliyorsunuz, değil mi, o peri masalları memleketinden?. Ben de bir az Türküm, biliyor musunuz? Çünki hayatımın en unutulmaz anlarını bir Türk kadını olarak, kendimi Türk hissederek yaşadım. Edebî yata da Türk olarak geçtim. Bir Türk kadını rolünü oynadığımdan dolayı siz de beni ayıplıyor musunuz?

— Bilâkis. Asıl benim şaştığım bu role nihayet verişinizdir, Pierre Loti ye kendinizi ölmüş gibi göstermek hususundaki cesaret ve kahramanlığınız dır.

İçini çekti:

— Bu hiç de kolay olmadı. Fakat onun yazacağı roman ve Türk kadını nın istikbali bakımından bu lâzımdı. Türkiyede kalmam mümkün değildi. Zennur ve Nuriye ile anlaşmıştım, benim Paristen yolladığım mektubları İzmir veya Selânikten geliyormuş gibi göstermek hususunda müşkülât çıkınca bana haber vereceklerdi. Ölüm faslına geçip romana nihayet verecektik. Onlardan haber gelir gelmez intihar mektubunu yazıp gönderecektim. Bir gün kapıcının karısı telâşlıçinde geldi:

— Size bir tehdid mektubu var, Komiserliğe haber verelim mi? dedi. Ve bana bir kartpostal uzattı. Zennur dan gelen kartpostalda şu cümle yazılı idi: «Ölme zamanı gelmiştir». Asıl sonrası güç oldu. Tasavvur edin, bir gün 1914 de Pierre Loti Türk kadınları hakkında bir konferans verdi. Dinleyiciler arasında ben de vardım. Konferansın sonuna doğru benim son mektubumu, intiharımın sebeblerini anlatan mektubumu birine okuttu ve yaşlı gözlerle dinledi. O zaman «Ben ölmedim, işte buradayım» diye ona doğru koşmamak için ne kadar irade kullanmam lâzım geldiğini bilemezsiniz!

Sorduğum sualler

Madam Léra'nın anlattıkları entersan şeylerdi. Fakat bütün bunlar «Le Secret des Désenchantées»de aşağı yukarı vardı. Benim gayem ona kitabında olmayan şeyleri söyletmekti.

— Siz Nuri Beylerin evinde ne sıfat la oturuyordunuz? dedim.

— Ahbab ve misafir sıfatile. Zennur ile Nuriye Fransız kültürü aldıkları için beni Fransız olduğumdan dolayı severlerdi. Ne yazık ki, sonradan aramıza soğukluk girdi. Onların Türkiyeden ayrılmaları ve mücadele meydanını terketmeleri beni müteessir etti. Ve zannedersem Pierre Lotiyi de.

— Pierre Loti'ye randevu vermek fikri sizlere nasıl geldi?

— Ben gazeteci idim. Daha evvel bazı siyasî ve edebî şahsiyetlerle mülâkatlar yapmıştım. Pierre Loti İstanbula gelince, gidip kendisinden bir mülâkat taleb etmek aklımdan geçmişti. Fakat tecrübe ile biliyordum ki, bu gibi mülâkatlarda meşhur şahsiyetler hiç bir zaman samimî değildirler. Verdikleri cevablar ruhlarına ve hakiki hüviyetlerine nüfuz etmek imkânını vermez. Pierre Loti'yi poz vermediği, kendisini sahnede hissetmediği bir yerde, hakiki hüviyetile tanımak arzusunu duyuyordum.

— Niçin randevuya tek başınıza gitmediniz de, arkadaşlarınızı da götürdünüz?

— Çünki bendeki Pierre Loti'yi tanıma arzusu sadece kendi hesabıma değildi, edebiyat hesabına ve Türk kadını hesabına idi. Bunu anlatmak güçtür. Hatta biliyorsunuz ki bu bakımdan bana haksız iftiralar da yapıldı... Bir röportajcı sıfatile Pierre Loti'nin şahsiyetindeki mahrem taraları tesbit etmek ve aynı zamanda onu Türk kadını ile alâkadar etmek arzusu vardı içimde...

— Şimdi size bir az «indiscret» bir sual soracağım: Pierre Loti'ye karşı aşk hissi duydunuz mu?

Bu sualkn üzerine Madam Lera on altı yaşında bir genç kız gibi mahcub bir tavır takındı. Bir yandan sonsuz saadetlerin ve sonsuz eseflerin yarattığı ulvî bir ifade ile yüzü aydınlanırken, bir yandan da hıçkırığa benzer bir şeyi zaptetmek ister gibi yutkundu.

Daha cevabını dinlemeden, bu kadının romancıyı büyük, derin bir aşkla sevmiş olduğunu anladım.

Kendisini toparlıyarak konuşmağa başladı:

— Bu ilk zamanlar sırf edebî bir hayranlıktı. Bütün eserlerini okumuştum. Onu, onun hislerini, görüşlerini, velhasıl ruhunu çok iyi tanıdığıma emindim. Aynı zamanda bu asil, muzdarib, dostluğa ve muhabbete muhtaç ruha karşı içimde bir acıma hissi vardı. Zaten bu bana mahsus bir his değildi. Loti bütün kadın okuyucularında ve bilhassa Türk kadınlarında bu temiz ve âdetâ kardeşçe duyguyu en derin, en devamlı bir şekilde uyandırmıştır. Zennur ile Nuriye de tıpkı bendeki hisleri beslemekte idiler. Onun içindir ki, Pierre Loti ile olan maceramızda üçümüz bu kadar anlaşarak ve bu kadar beraberlikle hareket ettik. Maamafih şunu diyebilirim ki, aramızda bazı farklar vardı. Nuriyeninençok işin macera tarafı hoşuna gidiyordu. Nitekim Pierre Loti ile buluşmalarımızı tertib eden, bu gizli buluşmaların en ince teferruatını düştüğünü, kendisini karşılayan ve uğurlayan hep o idi. O âdeta rejisörümüzdü.

Ben, bilhassa ilk zamanlarda işin fikri, edebî, içtimaî tarafı ile alâkadardım. Pierre Loti'ye Türk kadınının içtimaî durumunu izah etmek, ona bu mevzuda bir kitab yazdırmak gayesini bir an bile unutmuyordum. «Azâde»nin fikren tekâmül etmiş, ruhen incelmiş olan hemşirelerinin acıklı vaziyetini anlamasını ve anlatmasını istiyordum.

Aramızdaki en hassas ve aynı zamanda çekingen insan Zennur idi. Romantik bir ruhu, ince duyguları vardı. Olabilir ki, Pierre Loti'ye karşı benden daha derin hisler beslemiştir.

Görüyordum ki, Madam Lera suali değiştirmiş ve kaçamağa saparak kendi hislerini gizlemek yolunu tutmuştu. Dedim ki:

— Demek hissiniz edebî hayranlıkla başladı, sonra yavaş yavaş aşka inkılâb etti.

Hafifçe gülerek şöyle dedi:

— Bilmem ki bunu bu şekilde ifade etmek doğru mu? İş biraz daha muğlâk ve naziktir. Diyebilirim ki, bende çift şahsiyet hâsıl olmuştu. Bunlardan biri soğukkanlılıkla komedi oynayan, muayyen bir içtimaî ve edebî gayeyi istihsal etmek isteyen bir insandı, ki maceramızı dıştan objektif olarak seyrediyordu. Bir de içinde kendisini oyuna kaptırmış bir taraf vardı. Pierre Loti'nin üçümüzden en çok benimle alâkadar olduğunu gördükçe, onda heyecanın büyüdüğünü, derinleştiğini anladıkça ben de hiç beklenediğim neviden bir heyecan duymağa başlamıştım. Fakat garibdir, buluştuğumuz günlerden, hep bir araya geldiğimiz zamanlardan ziyade, yalnızken ve mektublarını yazdığım zaman onu seviyordum. Birçok mektublarımı gözyaşlarımla ıslatmışımdır.

Verilmek istenen hediye

Madam Léra birden silkindi ve mevzu değiştirmek için bana bir sürü sualler sormağa başladı:

— Pierre Loti'nin kitabları türkçeye tercüme edildi mi? Bugünkü Türkler kendisini tanıyor ve okuyorlar mı? Türk kadınları kendisini eskisi gibi seviyorlar mı?

Yalnız Türk kadınlarının değil, Türk erkeklerinin de kendisini sevdiklerini söyledim. Eyübdeki kahvesinin daima ziyaret edildiğini, İstanbulda onun ismini taşıyan bir caddenin bulunduğunu, 1950 de doğumunun yüzüncü yıldönümü münasebetile edebî törenler yapıldığını, Türk ediblerinden müteşekkil ve onun hâtırasını yaşatmayı gaye edinmiş bir Pierre Loti Cemiyetinin mevcud olduğunu söyledim. Heyecanlandı:

— Pierre Loti Cemiyeti; Ne güzel! Ben cemiyetinize bir hediye yapacağım.

Bunu söylerken ayağa kalktı ve izah etti:

— Loti'nin bana verdiği imzalı portresini hediye edeceğim size. Biliyorsunuz ki, beni Leylâ olarak tanıyordu. Üzerine «Leylâ hanım için» diye yazılı.

Madam Léra'nın son sözleri üzerine ,o zamana kadar söze pek karışmamış ve sessiz bir dinleyici olarak otur muş olan Mr. Juddson heyecanla doğruldu:

— Fakat Madam, o resmi bana vâdetmemişmi idiniz? Geçen günkü ziyaretimde, uzun sohbetimizden sonra resmi bana hediye edeceğinizi söylemediniz miydi?

— Öyle mi yaptım?

Bunu söylerken Madam Léra şaşırmış ve bedbaht bir halde idi. Bir bana, bir Mr. Juddson'a bakıyordu. His sediyordum ki bana bir şey söylemek düşüyordu. Cemiyetimizin menfaatini korumak vazifemdi. Aynı zamanda sempatik bulduğum ve Türk dostu bildiğim Mr. Juddson'u kırmak istemiyordum. Buna rağmen söyle dedim:

— Bir Cemiyet ile bir şahıs arasında tercihinizi yapmak durumundasınız.

— Fakat tabiî ilk verilen sözün hükmü daha büyüktür, diyerek, mağlûb ve mahzun yerine oturdu.

Bir netice elde etmekten ziyade kadını teselli etmek maksadile dedim ki:

— Şimdilik portreyi Mr. Juddson'a verirsiniz de, ileride onu belki kendisi İstanbuldaki Pierre Loti Cemiyetine bağışlar.

Amerikalı beklemediğim şu cevabı verdi:

— Elbette, elbette.

Ayrılırken

Bu esnada Madam Léra'ya bir misafir geldi: Kendisi gibi yaşlı bir kadın. Mevzudan mevzua geçilerek, Osmanlı sarayında rol oynamış olan bir Fransız kadınından, Aimée Dubuç de Rivery'den söz açıldı. Ben artık konuşmaya pek iştirak etmiyordum, bir az sonra müsaadesini istiyecegimiz Madam Léra'yı, Pierre Loti'nin sevmiş olduğu bu kadını seyrediyordum. Hava bakarak konuşması ve dudaklarındaki daimî hafif tebessüm ona başka âlemlere mensubmuş gibi bir hal veriyordu. Bu kadının her hangi bir vaziyette âdî maksadlar ve çirkin mülâhazalarla hareket etmiş olması imkânsızdı. İç âlemi güzel hâtıralar ve güzel hislerle dolu idi. Kitabında muhakkak ki doğruyu söylemişti. Ve bir den derin, sarsılmaz bir kanaat halinde şu düşünce kafamda yer etti: Biz Türkler «Les Désenchantées» romanını bu kadına medyunuz. Pierre Loti bu edebiyat ve içtimaiyat meraklısı, bu romantik ruhlu, bu Türklere vurgun kadını tanımış olmasaydı ve ona karşı olgun çağının bütün ciddiyeti ve derinliğile aşka benzer bir his duymasaydı ,o romanını şüphesiz yazmayacaktı.

Ayrılırken hâtıra olarak imzasını almak istedim. Yanımda bir Pierre Loti sergisine aid Katalog vardı. Bunun bir sahifesine, havaya bakmağa devam ederek, çok okunaklı bir şekilde «Djenane» diye imzasını attı.

Bu görüşmemizden iki üç ay sonra dünyaya büsbütün gözlerini kapamış olduğunu çok geç, ancak 1956 senesinin son aylarında haber aldım. Kendisine heykel diktilmeğe lâyik bir Türk dostu idi, diye düşündüm.

Ve şu anda kendi kendime şöyle diyorum: Haydi heykeli bir tarafa bırakalım, acaba İstanbulun küçük bir sokağına Türklere iyilik etmiş olan bu büyük kadının hâtırasına hasredemez miyiz? Meselâ Pierre Loti Caddesine en yakın sokaklardan birine «Cenan sokağı» ismi verilerek, milletimizin kadirşinaslığı izhar edilemez mi?

TİCARET ODASI Bakanlığın bir teklifini reddetti

Gümrük kanununun değiştirilmesi için incelemeler yapıldığı bildiriliyor

Ticaret Odası meclisi dün saat 15,30 da Hayri Gönenin riyasetinde toplanarak Millî Korunma kanununu tadil tasarısı hakkında Ankaraya gönderilen heyetin verdiği izahları dinlemiştir.

Heyet adına konuşan Kâzım Yurdakul bu hususta Maliye, İşletmeler ve Ticaret Bakanlarile konuştuklarını belirttikten sonra tasarının eylüle kaldığını söylemiş ve bu husus hakkında teşebbüslerin o tarihte takib edileceğini bildirmiştir.

Müteakıben Oda idare heyeti, Ticaret Bakanlığından bir yazı aldığını, bunda standardlar enstitüsüne odanın yardımı istendiğini meclise bildirmiştir. Odalar birliği tarafından kurulan bu İstanbul Ticaret Odasınca, bütçesinin yüzde üçünden aşağı olmamak şartile enstitüye her sene yardım edilmesi lüzumu belirtiliyordu.

Oda idare heyetinin mütaleasına göre Bakanlık bunu adeta kanuni bir mükellefiyet şeklinde odadan taleb etmektedir. Halbuki kanun odaların vecibe ve mükellefiyetlerini tesbit ettiğinden idare meclisi bu yardımın yapılmamasını istemekte idi

Meclis, idare heyetinin teklifine uyarak yardımı derhal reddetmiştir. Bu münasebetle, söz alan bir hatib, Odalar Birliğinin bunaldığı zaman derhal İstanbula müracaat ettiğini, kendisine her sene 500 bin lira verildiğini, buna karsılık bir şey yapmadığını belirtmiştir. Bir üye, gümrük kanununun değiştirilmesi için incelemeler yapıldığını, bunda tüccar aleyhine bir çok maddenin yer alacağını söylemiş, meclisin bundan haberi olup olmadığını sormuştur.

Yüzme bilmiyen bir genc boğuldu

Millî Korunma teşkilâtında kontrolörlük yapan ve Kadıköyde Bahariye caddesinde Narliuiz apartmanında oturan Süreyya Bilgiç isminde bir genç, Cadde Bostan plâjında denize girmiş, yüzme bilmediğinden boğulmuştur. Hâdise etrafında Kadıköy savcılığı tahkikata başlamıştır.

Köprüdeki Kadıköy iskelesi

Köprünün Kadıköy iskelesindeki sıkışıklığın giderilmesi için bu iskele üstünde bulunan gazinonun yolcu salonu haline getirilmesi kararlaşmıştır.

İstanbulda yalnız
2
temsil verecek olan
Romanyanın
CULESTİ DEVLET
Tiyatrosu
Folklorik
DANS REVÜSÜ

Baş kemanist
NİKO STANESKO'nun
idaresinde
Dünyaca şöhret bulmuş
CULESTİ Orkestrası
Solist
EMİL GAVRİS
AÇIKHAVÂ
TİYATROSUNDA
29 ve 30 haziran cumartesi ve pazar akşamları saat 21 de
Ayrıca:
SAFİYE AYLÂ
ve arkadaşları
BÜYÜK MÜSAMERE
Biletler: Şehir Tiyatrosu Dram kısmında, Galatasaray Sanişesinde ve Açıkhava Tiyatrosunda satılmaktadır.
Yerlerinizi şimdiden ayırtınız

ESNAF KREDİ BANKASI A.Ş.
KIYMETLİ ve ORİJİNAL AÇILIŞ HÂTIRALARİLE
1 TEMMUZ
PAZARTESİ GÜNÜ
Hizmetinize
GİRİYOR
ESNAF KREDİ BANKASI A.Ş.
SİRKECİ
ANKARA CADDESİ
ANKARA HAN

İKTİSAT ve MALİYE
Mecmuasının IV üncü cildinin 3 üncü sayısı zengin bir münderecatla çıkmıştır.
Başlıca bayilerde ve kitabevlerinde arayınız.
Ankarada Kültür, Zeki Mumcu ve Berkalp kitabevlerinde bulunur
İdarehane, Bahçekapı Vakıf İş Hanı kat: 3 No: 18
Tel: 22 74 02 — 27 49 48

MEVLİD
Kıymetli eşim ve babamız, merhum
Fabrikatör Hacı Mustafa Sadıkoğlu'nun
vefatının senei devriyesine müsadif 28 Haziran cuma günü öğle namazını müteakıb Eyübsultan Camii Şerifinde, ruhuna ithafen mevlidi şerif kıraat edileceğinden, akraba dost ve arzu eden din kardeşlerimizin teşrifleri rica olunur.
Eşi: Mukaddes Sadıkoğlu ve Evlâdları

«CUMHURİYET» in Tefrikası 12

YANLIŞ ZİFAF

Yazan: KEMAL BİLBAŞAR

— Başma bi kaza gelmiş deyi duyduk, hep üzüldük.. Bi hatır sorayım dediydim. Nası, eyice mi? Bi şeysi yok ya?

Hayatın aralık kapısından, gelenin kim ol